

10.12.2020

Asiakasmaksulain uudistaminen

Marjo Kekki

Erityisasiantuntija, STM

UUDISTAMISEN LÄHTÖKOHDAT JA AIKATAULU

- Nykyinen lainsäädäntö vanhentunut
- Uudistamista valmisteltu usealla hallituskaudella, Sipilän hallituskaudella annettiin sittemmin rauennut HE 310/2018 vp (kokonaisuudistus)
- Pääministeri Marinin hallitusohjelman kirjaus:
 - ”Uudistetaan asiakasmaksulaki tavoitteena hoidon esteiden poistaminen ja terveyden tasa-arvon lisääminen muun muassa maksuttomuutta laajentamalla ja kohtuullistamalla maksuja.”
 - Varattu 45 miljoonaa euroa – mahdollistaja ja rajoittaja
- HE 129/2020 vp eduskunnan käsittelyssä
 - Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 3 §:n ja tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta annettiin eduskunnalle 17.9.2020
 - Lähtökohtainen voimaantulo 1.7.2021 (maksukaton laajennukset vuoden 2022 alusta), tuomioistuinmaksulain 5 § osalta 1.1.2021
 - StVM 39/2020 vp (1.12.2020) – eduskunta hyväksyi lakiehdotukset 9.12.2020

SOTE-RAHOITUSTA TÄYDENNETÄÄN ASIAKASMAKSUILLA

- Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat pääosin verorahoitteisia, rahoitusta täydennetään asiakasmaksuilla -> **maksut ovat osa sote-palvelujen rahoitusta**
- Asiakasmaksutuotto on n. 1,5 mrd. €, maksujen osuus sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoituksesta hieman yli 7 %
 - Noin puolet maksukertymästä syntyy ikääntyneiden ympärivuorokautisesta palvelusta ja erikoissairaanhoidosta
 - Maksujen osuus kustannuksista vaihtelee merkittävästi tehtäväluokittain, esim. suun terveydenhuollossa maksuilla katetaan noin kolmannes vrt. erikoissairaanhoidon < 5 %
- Maksut eivät ole vain rahoitusta, vaan asiakasmaksupolitiikan tulisi osaltaan tukea sosiaali- ja terveyspolitiikkaa ja näille asetettujen tavoitteiden toteutumista

KESKEISIMMÄT UUDISTUKSET HE 129/2020 VP

Asiakasmaksulain osittaisuudistuksessa tehtävät muutokset:

Pitkäaikaisten asumispalvelujen maksujen määräytymisperusteet lakiin:

- Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen maksu vastaisi pitkälti pitkäaikaisen laitoshoidon maksua (enintään 85 % tuloista, vähimmäiskäyttövara 164 euroa / kk pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa)
- Pitkäaikaisen ”tavallisen” palveluasumisen maksu vastaisi jatkuvan ja säännöllisen kotona annettavan palvelun maksua (tulorajat ja maksutaulukko)

Jatkuvan ja säännöllisen **kotihoidon** maksut nykyistä tarkemmin säännellyiksi

- **Enimmäismaksuprosentit määräytyvät tuntikohtaisesti** (lukuun ottamatta ensimmäisiä tunteja)

Terveyspalvelut:

- **Hoitajakäynnit maksuttomiksi perusterveydenhuollossa**
- **Alaikäisten poliklinikkakäynnit maksuttomiksi**
- Muita terveyspalvelujen maksuttomuuden laajennuksia (mm. perusterveydenhuollon mielenterveystyö, kouluterveydenhuolto kaiken ikäisille, HIV-estolääkitys, **eduskunnassa uusi: päihteitä käyttävien raskaana olevien tutkimus, hoito ja seuranta raskaana oleville suunnatuilla äitiyspoliklinikoilla**)

Maksujen huojentaminen (11 §):

- Soveltamisala ennallaan
- **Huojentamisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentulotukeen korostetaan**
- **Säädetään kunnan velvollisuudesta huolehtia, että asiakas saa tiedon huojentamissääntelystä**
- Kuitenkin tapauskohtaista ja yksilöllistä harkintaa
- Toimeenpanoa tullaan ohjaamaan ja koulutuksessa käsittelemään myös huojentamista koskevaa sääntelyä, tavoitteena yhdenmukainen soveltaminen, toimeentulotuen käytön tosiasiallinen väheneminen sekä prosessien sujuvuus
- Sääntelyn soveltamista ja toimivuutta seurataan, tarvittaessa valtakunnalliset soveltamisohjeet

VAIKUTUKSISTA JA TOIMEENPANOSTA

- Osittaisuudistus mm.
 - Yhdenmukaistaa asiakasmaksuja valtakunnallisesti
 - Poistaa hoidon esteitä, edistää asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja palvelujen saatavuutta
 - Parantaa oikeusturvaa
 - Kuntien välisiä eroja maksuihin ja maksukertymään voi edelleen jäädä, kunta päättää maksuista asiakasmaksulainsäädännön rajoissa.*
 - Euromääräisesti suurimmat vaikutukset maksukertymään aiheutuvat alaikäisten maksuttomista poliklinikkapalveluista (n. 22 milj. e), maksuttomista hoitajapalveluista (n. 14 milj.) sekä maksukatosta (n. 10 milj.).
- Lain hyväksymisen jälkeen alkaa lain **toimeenpanovaihe**
 - Toimeenpanovaiheessa tiedotetaan, koulutetaan ja ohjataan muutoksista -> erityisen tärkeää mm. pitkäaikaishoidon maksujen sekä 11 §:n osalta
 - Vaikutuksista tullaan tekemään jälkiarviointia, jota tullaan toteuttamaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa

*Harmonisointia tapahtuu myös, kun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille. Jatkossa asiakasmaksuja määräisivät ja perisivät hyvinvointialueet kuntien sijaan. Nämä muutokset tehdään erikseen.

UUDISTAMISEN JATKO

Ja matka jatkuu...

- HE 129/2020 kyseessä osittaisuudistus, kokonaisvaltaisemman uudistamisen tarve edelleen olemassa
- Uudistuksen toisen vaiheen valmistelua tarkoitus jatkaa tällä hallituskaudella, uudistamisen tarkemmat sisällöt ja aikataulut auki
 - Uudistuksen toisessa vaiheessa asiakasmaksuilla tuetaan palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden parantamista osana palveluiden kehittämistä, ja tarkastellaan asiakasmaksuja erityisesti osana tulevien hyvinvointialueiden perustamiselle asetettuja tavoitteita
 - Uudistukset nivoutuvat sisällöllisesti ja aikataulullisesti yhteen näiden kehittämishankkeiden ja sote-uudistuksen toimeenpanon sekä hyvinvointialueiden asemaa koskevan jatkokehittämisen kanssa.
- Asiakasmaksulaki osa ns. SOTE100-pakettia, jossa tehdään sote-uudistuksesta johtuvat muuhun lainsäädäntöön tehtävät tekniset muutokset

EDUSKUNNAN LAUSUMAT

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy selvittämään asiakasmaksujen maksukaton seurantavastuun siirtämistä asiakkaalta viranomaiselle.
2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin tehostetun palveluasumisen ja muun palveluasumisen välisen eron selkeyttämiseksi sekä asiakkaan ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon tarvetta koskevan sääntelyn tarkentamiseksi.

KIITOS!

Lisätietoja:

Marjo Kekki

Sähköposti: marjo.kekki@stm.fi

Sosiaali ja terveysministeriö

Internet: stm.fi

Twitter: [@STM_Uutiset](https://twitter.com/STM_Uutiset)

